

- TREVALL=MEMORIA -

per el concurs de DIRECTOR d'ESCENA de L
TEATRE de L LICEO

DE

BARCELONA.

Sr. President de La Junta de Govern
de dit Teatre.

Molt difícil crech per vostès,
z per els aspirants qu' a vostès acudin,
l'arribar a una perfecte intel·ligencia
en un concurs d'aquesta naturalesa.

De moment, ens demanan una Me-
moria z datos. ¿ Creuen qu' això els
pod ser suficient?

Pes tindria d'estrany, qu' el que mi-
llor Memoria presentés, fós el menos
apte en la practica del carrech, com res
ne tindria tampoch, que fós el mes ex-
pert el que pitjar s'expliqués.

La se qu'es de grants dificultats
l'organisació d'un semblant concurs,
però no ho es pas menos el seu fallo,
tal com vostès l'han iniciat.

Aquet concepte z la pregunta que
segueix (per mi indispensable) puch

dir que constitueixen els dos punts principals del Treball = Memoria qu'els someto.

Jo: aspirant al càrrec mencionat (sempre uai la forma qu'exposaré) uai a parlar ab la claretat que deo caracterisar tot acte sincer, i al mateix temps, a oferir las pobres dots que m'amparan, conuençut de trobar un jutjament recte i per lo mateix orgue de tots vostres, en quin cas la derrota no farà mes qu'honorarme molt.

Passo donchs a parlar: la pregunta es:

¿ El mouit d'equet concurs tant llaudable, ha insensiblement imposat el nostre Publich, qui mogut per els auençes de bon gust llogich en la marxa, d'una població que uol ser culta, necessita trobarse del tot atret per l'efecte d'una completa representació escènica, o be, es el de substituir un càrrec qu'a nom de Director d'escena, fins auuy s'ha desempenyat en aquet Teatre, de manera rutinaria e incompleta?

D'una part no puch creure que per fer aixó derrer, haguessin may atinat en convocar un concurs, però

2

d'altre part si pretenen lo qu he dit primer, no veix clara tampoch la denominació que donau, de Director de l'escena y Conservador de Decorado.

A França d'això, en solen dir un Regisseur.

¿Es això lo que elscal o be lo altre?

En els Països aut el Teatre està quasi organissat existeix per la bona marche dels mateixos, Director y Regisseur.

Del primer no cal pendren model exacte, pues salvo raras exepcions es exercit aquest càrrec, de modo que no constitueix lo que podriem dirne el bonnit. Sol ser sempre algú que està poseit de coneixements generals, fía bona casa, ab els artistes qu escullix per secundarlo, y té d'habitut una grant importancia administrativa en les seues funcions. Ve a ser un representant de la Empresa en els teatres qu'en tenen, y un semi arrendador, o delegat del Estat, en els teatres subuencionats.

El Regisseur es el ses segon, l'homme de la feina, una mena d'Intendant. Aquet, cuida de que durant les representacions es cunpleixin exactes las ordres de la Direcció esta ab

contacte d'actors i dependències intè-
riors; transmet avisos; revisa en tots sen-
tits, i administra la part de material
i moviment escènics.

Dich tot això, per millor intel-
ligència mútua, i en be d'aquesta ma-
teixa intel·ligència, serà bo qu'are uei-
gém lo que se à ser un Director
com existeix generalment a casa nas-
tra. Això ens permetrà després, par-
lar de lo que devia haber de ser aquest
mateix càrrec segons el meu mode
de sentir, i veure si elts'acorda a bel
de nosters ò no.

El Director d'escena, tal com exis-
teix avuy a Espanya (si es qu'existeix)
no es pas de facil descriure.

En els Teatres de drama parlat, el
qu'es diu Primer actor, sol enriquir
la seua condició ab la de Director.
Ben mirat aquest subnom, ne à ser
nomes un motio decoratio en els
cartells. El que se l'apropia, no
te ordinariament la potència precisa
per honorarlo, i desempenyar el co-
més que s'impone, d'una mínima
manera relativa, pues careix quasi
sempre de coneixement que d'al-
tre part desprecia, seguint la rea-

litat llastimosa, de que a la nostra Terra la major part dels actors, en s'ont per creuers haber trobat ofici de poca feina, en el qu'es pot no obstant lluir el cos. En tals condicions trobantse, s'ont aptes per ben poca cosa de profit, no concebiunt la necessitat d'un sens fi de preocupacions en els detalls per lograr la perfeccio en el conjunt. Aquestas preocupacions feblement presentides per ells, les creuen inutilis y ridicolas. Despres d'això, un eganisme esborrant lo poch d'artista que poguessin tenir, els fa impossible pensar ab els altres en be del tot. La sola obsessio qu'els posseix es la propia y personal, l'amor a una totalitat estetica desapareix sota aquesta absurda obsessio, y tot plegat, fa qu'el nom de Director, vinga a ser com la cua d'un estel que no s'enlaire, o el revell d'una mantua pelssosa.

En els Teatres d'Opera, queda encare mes amagat aquest carrech, sota la farda complicada dels multiples elements que hi coloboran. Aquesta barreja de factors, que sens veritable direccio son causa d'una

perturbació deplorable, no treballau
per altre casa més, que per veure qui
triumfarà demunt de l'altre, sens la
deguda devoció, en vers l'obra que
destrassau al ferne pretext per lluir
els seus merits individuals.

La persona que fa de Director,
desapareix darrera aquesta invasió
de criteris y d'accions molt sovint desa-
certadas, y a les hores sol convertirse
(naturalment per falta també d'alguna
empenta qu'el mostri mes eulla) en
avisador dels músichs quant te de
comenssar l'acte, o be fa semblant
de no perdre el seu temps, al ordenar
autue el tamburet gòtic en tal o
qual acte de La Favorita, seguint las
Tradicions que per herencia l'hi venen
dels temps del tenor Maris, o be, es pa-
sse la vida a la claror dels erssas,
vegent despitat devant els seus ulls
seus harrer rubor inadvertiment,
en seus fi d'Aidas ab talous Lleus XV
Apricanas ab quants anti-rheumatisms y El-
sas, ab cotilla acusadora de l'exube-
rancia, seguint la moda del dia.

Ben mirat res te d'estrany qu'
avis es passi, convenuts com podem
estar, de que anem sempre aquells

deu anys enrera (i quedo curt) dels mo-
uiments artístics iniciats en els veritables
centres. Si ara comencem en aquestes
centres a sentir la necessitat del bon desem-
penyo d'aquet càrrec i que te de passar
a la nostre terra? A la nostre terra, out
encare any per any el fer comedia cons-
titueix un pecat imperdonable, i out ben
sacient per no dir sempre, el teatre ve
a ser el salvament dels mal de cap
en els negocis, i la més grant importància
d'una sala d'espectacles es dona als
adornos automats qu'omplen palcos i
silbons, destorbant ab ses converses als pochs
qu'escoltan. lo qu'es dio a la escena, o be
fent semblant d'escoltar altres caps (i
lo qu'es mes trist) simultant comprendre.

Seus dubte, el que descubrim en
l'art teatral la transcendència que real-
ment té, no podem per mes temps tolerar
un tal estat de cosas i n'es aquesta la vo-
luntat qu'els empeny a toti nostre, bene-
hida n'ga mil voltas. Cal tenir ^{en} compte,
que bona part de publich joie, ne ja
plé de ferre en sous anhels i tolerànci
en els seus plans, a destruir las nega-
tives e insulsas costums dels nostres ruti-
naris antepassats, es donchs pue,
per aquet publich, representant

el perjudre, que una ferma esme-
na s'imposa, a las herradas fins any
comesas.

El Teatre mereix ser considerat com
una de las arts que mes de dret influ-
eixen en la educació dels pobles, ja això
pod mostrarnos clara la necessitat in-
minent, d'un extremat y exquisit es-
fors de perfecció, en tot lo que sota la
divisa d'aquest art es realisi.

En el Teatre els esperits formats o els
ja en camí de farmarse, deu ben reculli-
ri un sens fi d'emocions sanas, qu'el com-
pletin en el curs del seu procés - senti-
ment, y els adolescents en la idea, y en
la emoció mateixa, hi han de descu-
brir els primers vents d'orientació.

Aquestas missions sont sagradas, y
com tals deu ben tractarse.

No any tampoch fer creure, qu'al
estranger, (ont moltes vegadas en senller-
nan falsament) el fi del Teatre n'iga
del tot aquest que predico. Sovint,
molt mes sovint qu'a casa nostra,
es topa allà ab exemples de lo que
deuria ser en seguit, però la major
part del temps, y troban els absur-
des de per tot arreu, aquets mes o
menos refinats, y podien mes perjudi-

ciòs com mes refinats s'ant.

¿ Per ventura atè de servirnos això de mirall? May. ¿ Valdrà això que no podem aspirar a superarlos en pursesa d'ideal? Tampoch. S'alli' donchs, en treurem lo que pugua ser profitós als intents nostres, sens qu' això ens privi de rebuehar d'ells lo que s' ho mereixi.

Però, tornem aut en cal.

Heu vist ja, ja si d'entendreus (com he dit) lo que mes ulls de las fronteres sol ser un Director d'escena, i lo qu' en diuen un Regisseur. Es precis qu' ara diga o expliqui lo que jo enteng que deo haber de ser tant allà com per tot un Director de Teatre, vista com tenim també l'existència dels nostres.

El dirigir escena es sensillament mostrar l'obra al Publlch. Un director de veras, deo impasars, d'altre manera s'obtintrau els resultats fins any obtinguts.

El director deo ser prou apte, per evitar aquells contraproducents concursos dels que mes endenant he parlat, i ha de tenir la força suficient, per amassar els elements disperss, i fer d'ells junts un tot perfecte.

Ha d'evitar la mal fundada ua-

mitat personal dels col·laboradors, sent-hi
entendre que quant es tracta d'un con-
junt, el triomf i arriua, es per tot, que
may un element de ters i quart ter-
me s'enfonsa, per la modestia del
seu comès, i qu'ans al contrari s'eual-
ta, per el fet de quedar just al seu
lloch.

¿Que passaria si en una arques-
ta desapareixés la batuta i tots els instru-
mentistes valguessin dar mostres de la
seua habilitat de solista? En una arques-
ta els efectes s'ant sempre deguts al
just paper que cada element de sono-
ritat desempunya, sens que per això pu-
ga considerar-se mes habilitat
que l'altre d'aquels elements. La
modestia d'una nota s'astinguda i apa-
gada, que completa un acord, per per
resaltar tota una frase, des-ser aplau-
dida i respectada com la mateixa fra-
se, que ressurta gracies al dit acord
i a la nota citada, que el completa.

Aixís mateix en un conjunt escènic,
no existeix ni pod existir el sacrifici
de cap element. Del moment que l'im
aguanta l'altre, tots deu ben ser consi-
derats de primer terme, però per arriuar
al tall, com ho es indispensable en

l'orquestra, la ma conductora te de
sero igualment de telò enclint.

D'aquí en dedueixo qu'en un teatre
de drama musical tal qu'ho es el de
vostes, exacte importancia te l'encor
l'altre càrrec, i per lo mateix teuen
de ser del mateix modo considerats
els dos directors. L'un es mestre de
las sonaritats qu'adornan l'acció, l'ál-
tre ho es de l'acció mateixa.

L'hem dirá que per arriuar a un tal
grau de consideració, el Director d'escena
te de presentarse uaij un espec-
te molt complet, a lo que pueu res-
pondre qu'aixís també ho considero,
i que treballa per lograrlo en aquesta
forma.

To crech qu'el qui es responsable
de la marxa artística d'un lloch
escènich, deo reunir condicions qu'el
posin en el cas de no refusarse de
cap de sempre auxiliar al se tre-
ball, proporcionant aixís (fins no
semblant a primera vista) un estat-
u considerable a l'Empresa, per
trobar fases en un sol individu, las
forssas que l'hi cal reunir ualentsse
de varios altres a l'hora.

A mes de ser aixó de bon resultat

econòmic, serà encare de millor resultat artístic, pues com en la totalitat d'un cuadro (ben pintat) i hi venrà sempre un sol criteri iuèllador del conjunt.

Així donchs, un Director deo ser apte en cas qu'es fés precís, per concebir del decorat fins al trape, ferne els projectes, curdar de la vigilancia en la execució d'anti parer pròictic i orientació alguna, ò si no es ell qui ho crey, saber prevenir a probar ò rebuher si es fés precís. Deo i més, j'estant ben imposat de l'obra, farmarne el plan de mouiment general escèmic, saber a' voluntat fer evolucionar las masses d'ant aspecte de conciencia propia af mes insignificant dels figurants, j del mateix modo deo sempre qui es fassi indispensable, en el curs dels cursaifos ò a' manera de conferencia, imposar als actors de primer terme, lo qui els cal fer per perfecte el gament d'ells a' lo que completa el conjunt.

Així es un Director. Tot lo que no ige així no es tal cosa.

I hem pod també objectar, qu' els habers propis a' una tal respon-

sabilitat pod ser no entrar en els
calculs d'aquesta Junta o Empresa, i
es aquí on repeteixo la pregunta feta
al començar d'aquet treball.

¿Es un Director així lo que volem
nostre, o un senyor que fassi lo mes
just i prou?

De ser lo primer puch oferirme, pues
hem sentit ple de voluntat per sortir-
men, i constituïem així, una de las me-
ves aspiracions. De ser lo segon res in-
híl·liga.

Aquí aquí he parlat mirant la
cosa uai el mes punt de vista. Obli-
gació era en mi l'exposarlo.

Mirant del costat que nostre deu heu
uereu, enteng perfectament que tal com
jo ho concebeixo, fora de difícil su-
portar pecuniariament parlant, no
importa per quina Empresa, pues al
presentarme (jo per exemple) ple de
purismes i refinaments, i no poquent
així acceptar las aberracions impres-
cridibles en el trajecte d'una tem-
porada llarga, la Junta o l'Empre-
sari, no podria tampoch per dar-me
gust a mi, per un gasto considerable
a cada obra que fixés en el castell,
i menos encare perque malta d'elles

no s'ho ualen la pena, i d'aquestes
ni han de figurar sempre en un
programa, quant no s'iga mes que per
satisfere tots els gustos.

Es dir, sintetisant: Presentantme tal
qu'hem presentaria, no hem fora may
permès per propi respecte, o estruct
el meo plan, consentint de posar a
escena, mai la responsabilitat del
meo nom, obras que per conservar caràc-
ter i tradició deuhen ser farrasament
mal pasadas. Vostes d'altre part, no tro-
barian equitató als nos càlculs, ni
presumir d'aquestes obras, ni invertir
en ellas premisses quasi inútils.

Aquesta conclusió, hem du de obret
al aclariment que jo trobo, envers la
pregunta feta al principi d'aquest Tre-
ball Memòria.

Això es: si creuhen de tot punt
precisa una bona, o voluntària di-
recció per lo que ho demana, i nece-
sitau ademés una intel·ligent vigi-
lancià per tot lo altre i com no fan
per manera, de provehir fixo i
modest el càrrec de Regisseur o
Segon Director, i no provehiran
ademés el de Director complet
per aquelles obras en las que vulgan

fer hi gasto com cal, o per les que
tractus de presentar reconstruïda?

Això compliria, per complert els
meos projectes, pues ni m'estangueria
del tot a Barcelona, ni hem faria
responsable de lo que tant sovint ja b
ra hō de sobres m'he rigut i he seu-
surat.

Lo crech que a vostēs també els con-
ue en aquesta forma. Una vegada el
determini prēs de fer las casas de,
cal qui aquestas es mostrin sempre
de cara als progressos moderns, i el
que vulgui estarí ab contacte, li e al
carrer, no estacionari, i menas en un
lloch com Barcelona, ont per des-
gracia els exemples de perfecció es-
tètica hi sont tant, tant escassos.

Aquesta proposició ni cap altre
de les dells meos calegas concurrents
poques convenils, pensa fore el
profit per vostēs i per mi.

A la formació del programa de
temporada, podria fixarse exacte
lo de les fechas, i hem establert
las condicions no dubto fora de fa-
cil conuinació.

Them cal també respondre a lo
que demanan i crech heu precís a tot

aspirant en aquest concurs, així com
els fare també present altres cases
que no demanem.

Se el francès, coneix l'Italia,
ting nocions de música. De molts
anys treballa en l'estudi de practica
escènica. Recordin a propòsit d'això,
el present dels meus esforços en las
representacions dadas per el meu Tea-
tre Intim ont si si hi han criticat
sempre las obras fetas (sobretot las
meuas) no s'ha may gesat dir res
en contra, lo relatiu a tot lo d'escena
i moviment general. Aquestes re-
presentacions que rependran dintre
poch. poden (si fan memoria)
orientarlos bona casa.

A Paris ont son are, treballa
en igual sentit, i se m'ha dat la
direccio d'obras espanyolas en el Tea-
tre des Llatins.

Si beixos, puix no desconex l'his-
toria del art, el traje i las costums,
i segueixo de molt a prop el movi-
ment d'art teatral, així literari
que practich.

Així aqui de tots modes, po-
dem dir que tot això sont paraulas.

Com ja he manifestat auant,

aquesta mena de concursos i presen-
tatiu a la forma d'equet, sont tant
engorroses per els que hi preuen part
com per els qui els tenen de fallar.
Això fa que seguint el meu criteri
plè de bons anhels si no d'altre cas,
passi a fells i encare un altre ope-
riment.

¿Volen posar al mateix públic
per jutge d'equet fallo? Ho no hi
ting inconvenient.

Primavera podria ser massa a prop,
es dir no ho se ben just, fora casa
de parlarne: tal vegada a principis
de temporada vinent, o com se con-
vingués. Durant l'època que fos,
jo vindria a Barcelona, i per algo en
calitat de proba.

A poder escullir, els demanaria
el Baró Fantasma de Wagner, i
millor si fos cantat en català, que
per aquest obra prou se trobarian els
elements per desempeygarne tott els
papers. Crech qu'això fora vist ab
grant simpatie per totom i el drama
guanyaria molt al ser ben compis.
A més per temps nos he vist, i he
fet fins ara molt a carre-cante, els
trajes sont de facil ben arreglar,

Una decoració important per primer
i tercer acte, una de molt senzilla,
per el segon, hi han masses a
mourre, i es d'un total efecte explen-
dit fento be. Naturalmente qu'han-
riens de pasari de sa part tot lo
que fos precis per quedar i ferme
quedar be.

En cas qu'acceptessin, podrian in-
dicar quinas condicions hem farian
per aquesta prova, representant per
mi el veuic expressament i emplear
en elle tot el temps precis per execu-
cions i ensaïjos.

Si el Publich no m'accepte, s'aca-
baré aqui; si en canvi m'accepte fa-
riam tractes per lo successio.

Es quant puch oferir i lo que de
pas crech mes practich.

A vostres donchs el respondre.

Lo veuic el Teatre a bel respecte
qu'es pod veure l'ideal mes pur
dels ideals. La reunio que presta
a totas las arts, hem de lita i m'atrau.
Lluito per conseguir realisade, aques-
ta carrere directora, com no existeix
encare en llas; i la persecucio d'
aquet si pod un die ser de profit
per la meua Terra, ont sempre
d'

durè els fruits dels meus esforços, ho
tindrè per un complet triomfeu de
dels altres i meo propi.

Heu complaurà molt conèixer la opi-
nió de vostres i encare que no auri d'
acord a la meua exposada, no dare pas
per perdut aquest temps passat sent lo
eurdeut el meo modo d'entendre aquest
asunto, i au al contrari, m'haure
un cop mes complasut, intentant pro-
pagar la meua doctrina, que si no es
del tot perfecte, puix quant menys
assegurar que ni jo zard de la mes
alta i perfecta bona fe.

Visquin molts anys.

Es de vostres A. S. S.

Adrià Gual

Paris a 7 Febrer de 1902.

16 Rue du Four.